کۆجیتەی جەلال تاڵەبانی دیوانێ شیعر یان تەخکردنەوەی هەڵەو سەرکان؟.. نوسینی: برزو حاجي حەبیب

چەندین جار هەوڵستەم لەسەر ئەوەکردوە کە شیعر بابەتکی زۆر لەوە گەورەتر و قوڵترە کە شاعیربون ئاسان بێت لەوەش قورستر (فەلسەفە، مۆزوو، خەیاڵ، گەردون ناسی، تەکنەلۆجیا، ئیدەمۆ ئاینیەکان، شارستانیەتەکان، ئەفسانەکان) بخرێنە بەر هەڕەمەتی خەیاڵی شاعیرو نوسەرەکی سەرکەش کە خۆشویستی لەگەڵ مردن ئەکات لەکاتیکدا هەڕەخنەگری بەناوبانگی عیراق شاکر مجید سەفە دەڵێت:
صلاح جلال لەسەر ئەم زۆییە بۆنەمری دەمێنێتەوە هەروەکو هایدگەر دەڵێ بە بەڵگەنامەی هەلدرلین.
بەڵام چون دەبێت بوون بکرێت بەشیعر لەناوەڕۆکدا ئەمەیش صلاح جلال خۆی لەفاکسی دووەمدا فەلسەفەی مەرگ بەو هایدگەر دەینوسێت(هایدگەر..هایدگەر)ئەو بانگەشەی دەکات و دەیدوێنێت وەک ئەوەی هایدگەر لەپاڵیا دانیشتبێت، ئەمەش لەو هوانینەوە دێت ئەو نوسەرانەکەمن کە بتوانن داهێنان بکەن لە بواری ئەدەبیات دا بە گواستنەوەی ژانرەکی فەلسەفی یان گەردونی و زانستی و جەدەلی هوح و کەشەی بون و نەبون بە ناو ژانری شیعر و هەمان دیارە هەخنەگری سەرەوە هەستی بەو مەترسیە کردوە کە سەاح جلال تا دەست لەملانی مەرگ نەبێت ناگات بەخۆشویستە هاستەقینەکەی ئەمەش لەکۆجیتەدا بە جیاواز هەستی پەدەکەیت کە شەهیدەکان بەڕەگاوەن دەنەوەو چیاکان دەنە زمان و مرۆڤەکان لەکارساتە گەورەکاندا خوڵقێنەری هاستەقینەی مەرگن و داهاتوشیان ژیانکی هاستەقینەیە.
هەروەها دکتور قیس کاظم الجنابی لەبەرواودکردنی فەیلەسوفی شاعیرو شاعیری فەیلەسوف دا لەسەروی عەقل دا بەم جۆرە بەراوردی سلاح جلال دەکات و دەڵێت شاعیری کوردی (سلاح جلال) لەرە توانی ئیزەکان ببڕێت و ئاماژەبەو فەلسەفەیەی خۆی بدات بەهەی ئەو شیعرە نوێیانەی کەبەاوی کردوەتەوە تەوانینی زیندووی بە گەردون و بون و زمان و مەرگ و زەمان دەربڕی بەهەی زمانکی مەعریفی کەبەی دەبێتە(دەفرەک) بۆئەوەی لەجیهانی (مەعقول)وە بچێت بەجیهانکی (نامەعقول) لەجوانی زمان و مەرگ (پشت زمان و میتا زەمان) یان (پشت زمان)

ئەگەر بەوانینەوە نوسینەکانی سەباح جەلال و تەوانینەکەی دکتەر قیس کازم بۆئاشکرا میتا زەمان بە ەونی دیارە و زمان شەوەی کەد و هەەکی تەخ کراوە وەرئەگرەت و سەرجەم ەوداوەکان لەناوەختەکدا ەودەدەن و زەمەن کانسە ئەبەتەوە و خەیاە و فەلسەفە هەەکی سوری ترسناک دروست ئەکەن کە خوەندەر ەائەگرەت و ناهەەت تەپەەت و فلاشباگ ئەکات بە سەرجەمی ەوداوە مەژووی و گەردونیەکان بەبە ئەوەی خوەندنەوەی قوەی پەش وەختەی لەسەری هەبە
خەم لائەدەم لەباسکردنی وردەکاری و ناوەەکی دیوانە شیعری کتەبی (کەجیتەی جەلال تاەەبانی) چونکە تا ئەستا لە دەەی یەکەمەدا گیرم خوارادوە(ئەمە درەخەکی عەلیقەیە لە ەەح (…)) بەواناکەم بتوانم بگەم بە (تاشە بەردی کرد بە کەمار)
ئەم کەجیتەیە سەدان دەستەواژەی فەلسەفی و زانستی جەراوجەری تیابەکار هاتووە و وەک ئیدەم بە مەژووی 70ساەی کوردایەتی و گەانەوەی لە ەوحی هەقاە سەرەک (مام جلال)ەوە بەکارهاتووە، نەمدیوە فەلسەفە شیعربەت شیعریش فەلسەفەبەت ئەستا بینیم، بەبەچونی من ئەم کتەبە سەباح جەلالی کورد نەینوسیایە نوسەری هەرنەتەوەیەک بینوسیایە ئەوەندە بایخی پە ئەدرا هەتا بەنرخرین خەاتەکانی ئەدەبی جیهانی ئەبرد، لەم کتەبەدا فەتەنەکانی گەردون هەشتا نەتەقیونەتەوە مام جەلال شەی نەتەوە ئەکات لە ەوداوەگەورەکانی جیهاندا وەک (تەقینەوە گەورەکە) کشانی کاکشانەکان و گەردەلولە گەردونیەکان و ەاکشانی خولگەکان و دروست بونی مرەق و هەتا ەوداوی سەوەکەی ئادەم و دەرکرانیان لەبەهەشت و هاتنەسەرزەوی و تەفانی نوح و حەزارەتی بابلی و نەوان دووبارەکەو موعجیزەی عیسا(سەاوی خودای لەسەربەت) و گەچانەکەی موساو کەوی تور و شەق کردنی نیل لەسەردەستی موسا(سەاوی خوای لەسەربەت) و کەی ەوداوەکانی مرەقایەتی نەتەوەی کورد ئامادەیەو مام جەلال کارەکتەرەکەیەتی و ئەجەنگەت، ئەزەلەوە بە ئەزەل لە لەدایک بونەوە بە مردن لە نەبونەوە بە بون(مام جەلال) گەدەیەکەو بانگەشەی خەردەکان سەرجەمی هەە سەاوکانی فەزا و فەلسەفەو جەدەلی بون و شیعر و تەکنەلەجیاو مەژوو تەخ کراونەتەوەو هەشتا سەاح جەلال قەەمی بە تیژ کردوەو چەندین بەرهەمی ناوازەی نموونەیی هەیە کە تاقانەن لەکتەبخانەی کوردیدا وەک(نەفخ و وەنەی با، مەسیقای مەرگی ناوەختە، کچانی بەفر، کەوتنەخوارەی گەردون)ئەستاش بەردەوامە لەنوسینی بابەتی پە نرخ و پە بایخ پەویستە زەری خەمان بەکەم نەزانین ئەم کتەبە داهەنانەکی نوێیە لە دەقی کوردیدا و توانستی کەس نیە بتوانەت تەی پەەنەت چونکە ئەم خەیاە و لەجیکەی ئەم کتەبەی پە نوسراوە جیاوازە .

سەرچاوەکان:
ڕۆژنامەی المؤتمر ژمارة(٢٢٩٥) حوزەیران٢٠١١
جريدة الاديب/العدد/159- 16كانون الثاني2008
ل روزنامەي كوردستاني نوي ژمارة ٨٨٥٠لة ٢٨/١٢/٢٠٢١

شەنەیی.. سەردار جاف

خەمی تاڵ
گوڵ بە ئاوازی تۆڕی باران هابگرێ
لە تۆک نمۆی باران
ئیدی سەمای گوڵ مەژاکەنە
ئەی فرمێسکی نیشتیمانم
ئاوابوون لە درزی بەرد کە
بە نیگای گوڵان ئاشنا بە
بەنی ڕۆژگار بڕەنگێنە
شەپۆلێ سەرشتی دەریا
تریفەی شەوکی کپێ
کە ژوانی ئارامی لە ئامێز دەنێ
تەپوتۆزی گۆڕەوکێ
نوقمی شنەبای بیابانێ و
سەراپا غوباری ڕۆژ لە کارێز دەنێ
هەر باران بە خەی چۆترکێ
تۆتەر جەستەی وشکەساڵیمان سپی پێش
کرۆیش چڵەی بە هەورێ
تارمایی غوربەت بە ئاهەنگ هادۆزێنێ
شەو سەرقاپی تەمی ڕۆژ و
مۆزیکزانی تارماییێ
بە تاڵی ژەی کەمانجەکەی
سەمفۆنیای پاکی دۆزێنێ
گوڵ پەی وایێ
دیاری دەستی ئەوینکارێ

بۆ تەنها ئەو
ئامێزی گەرمای وەریو و
شکۆفەی ناسرییەکانێ
ئێخێی کپی بن سابات و سەبزی شەو
ژاوەژاوی ڕەشنایی شەو
مەحوو ناکا ناڵەی هەژ و
فەین بە سەر بانی ونبوون
هەنگاوەیی ژین ئاوایە
جوانی لە گەڵ ژانەکانێ

Dezutschland
01.02. 2022

ڕازەکانی ئەوین و هەناسەکانی دەریا-7-.. تێکست: ستیڤان شەمزینی

رازی حەوتەم

ئازیزم ئازارەکم هەیە
لە ئازاری وەستنامەی پەپولەیەک ئێچێ
لە بەداربوونەوەی پاش داغە خشکان ئێچێ
لە بڕبوونەوەی ئەستێرەی دەخشی ئێچێت
ڕەنگی ڕەش، وەک مەراقە قەترانییەکان
تامی تاڵ، وەک ئەو پەکەی مەستت ناکات
لەگەڵ ئەو هەموو ئازارەشدا
وەک گەرانییەکی نەوتراو خەشم ئەوەی
ئازیزم خەونەکی زەاوم هەیە
لە خەونی بولبولی لە قەفەسنراو ئێچێ
لە تەنگیی قەبری پەسڵکەی هیوا ئێچێ
لە کوتانەوەی سەری شیعر ئێچێ
دوور و درێژ، وەک ڕێگای سەفەرەکی وەڵ

دژوارە، وەک راکردن لە دەستی ئیزرائیل
لەگەڵ ئەو هەموو خوێنە ڕاوەشدا
وەک خۆشەویستی، خۆشم ئەوێ

نا، هیچ کات مەرگم خۆش ناوێ
چۆن ئاگر ناتوانێت دەستبەرداری
حەزی سووتان بێت
ئاوها منیش ئالودەی ژیان بووم و
فڕشی سوور بە پێشوازیی ڕائەخەم
بەهام بە بەرچاوی بەدەنگی تەوە
داێی مەرگ، پارچە پارچە
گۆشتی ژیانم دائەکرمێنێت
نا، هیچ کات مەرگم خۆش ناوێت
چۆن ماسی چاوی بەرایی نادا
تەقایی دەریا جێبهێڵێت
ئاوها منیش دەستم بە ژیانەوە گرتووە و
هەموو ڕۆژێک گەرانێیکی نوێی بە ئەژنەم
بەهام بە بەرچاوی بەدەنگی تەوە
باهەزی مەرگ، گەڵا گەڵا
درەختی تەمەنم ئەوەرێنێت

باوەشم وایە تەش وەک خەمیت
سەدان ئەوارەی خەمناک
ویستووتە لەگەڵ ڕەوە پەپولەیەکی ڕەنجاو
گالیسکەی گریان
بەدوای خۆتدا کێش بکەیت
سەدان عەسری لەت
ویستووتە لەگەڵ پەلە ریشەیەکی گەڵک
لە شەقامەکانی تەنهایی خۆت هەڵبەیت
سەدان شەوی خامۆش
ویستووتە لەگەڵ چرکە چرکی کاتژمێرەکدا
بەرەو دەرەوەی زەمەن سەفەر بکەیت
باوەشم وایە تەش وەک خەمیت
ئەو دەمەی دنیا پێ دەبێت لە ژاوەژاو
تۆ بە زمانی بەدەنگی باسی
لرفەی ئەو "بانە ئەکەیت
بینایی عەشق پێ ئەکەن لە تەزی کینە

ئەو دەمەی دەفری وجود
پڕ دەبێت لە ژەهر
تۆ بە فەنتەکی هەنگوینی
لەسەر پێستی چرچی ژیان ئەنووسیت
عەشق، واتە توانەوەی من لە تۆدا

تۆ چی ئەبینیت لە منداڵ؟
جگە لە بورکانێک وشە و
دەفتەرێک شیعر
جگە لە نیگایەکی دوور و
دڵێکی ئەجگار نزیک
جگە لە ڕووخسارێکی پیر و
ڕەحمکی لاو
جگە لە جەستەیەکی ماندوو و
دوو چاوی پڕ گڵ
جگە لە خەم لە ئاوێنەی ڕەحتدا
من چی ئەبینم لە تۆدا؟
جگە لە باڵندەیەکی شەرمن و
فڕینێکی بەرز
جگە لە بۆسەی روانین و
بەنی چەک نەرگز
جگە لە هەستێکی وەنەوشەیی و
دەریایەکی پڕ شەپۆل
جگە لە بەرامەی ژیان و تامی ماچ
جگە لە خەت کە وەک جادوویەک
بە ئەسپایی رژایتە چاومەوە

ئەو هەموو شیعرە لە کوێ بنم؟
زریکەی ئەو هەموو گوڵە ژاکاوە بنووسمەوە
ئەو هەموو هەستە ئاڵە تاساوە یاداشت بکەم
ئەو هەموو سەفەرەی بەردەم ماڵی مردن بهەنمەوە
ئەو هەموو کەفی دەمی دەریا
بکەمە چوارینە
ئەو هەموو خوێنە دزراوەی
نەو دوعاکانی دایکم
بکەمە پێنج خشتەکی
ئەو هەموو خوێنە چۆن ببینم؟

ترزە دەی پەلکە گیا زویر نەکات و
سەفەر نیشتمان نەکاتە ترمیناڵ
کتێبی فەین لە پاساری نەدزرێ و
چاوی کانیەکی عاشق پڕ نەکرێت
لە بەردی دابڕان
من ئیدی خۆنەکم نەماوە بە بینین!

من چۆن بتوانم
بەم دەنگە نوساوەوە ببمە حەیرانبڕێ
ئەو یاسەمینە بزرانەی
ترمی خەیان بڕەو فەنابوون لە کۆڵ ناوە
یان ئەو ئینجانانەی بەر لەسەفەر
لە حەوشەی چاوەڕوانیدا جەمهەشتن؟
ئەفسوس بەم دەنگە نوساوەوە
ناتوانم ببمە حەیرانبڕێ
کچێک کە هەموو شەوێک
خەونم پێوە ئەبینە و
لە ئێشکەوتەکانی غوربەتدا
بەدوامدا ئەگەڕێ
یان ببمە شکەتترین حەیرانبڕێ
ئەو سەربازە کوژراوەی بەرەی جەنگ
کە لە گیرفانیدا تەنها وێنەی دایکی و
نامەیەکی چرچبووی
مەعشوقەکەی تێدا جەمابوو
ئەفسوس ناتوانم

کۆمیدیای مناڵ بازاڕ.. نۆزاد بەرند

( )

ـــبە سێ چوار خولەک ئەم کۆمیدیایەم نوسی و ئامکردەوە بە ماڵەوە

ـــــ

ـــ نەوزاد بەندی ـــــ

حەز ناکەم خەر ئاوابێ و ..ببێ بەشەو ..
حەز ناکەم ڕۆژ بێتەوە و ..تەواو بە خەو ..
ئەمە عەقڵی منالە ..
شوکور بەخوا
هەموومان منال بووینەوە ..
لە کۆسایەتی و ڕەسنایەتی و
مەردایەتیی چووینەوە ..
ئا ئەکەین بە دوای بتڵە زیتا ..
بە دوای تەعین بوونا ..
بە دوای نە کیلە ئاردا ..
بە خەبەخشیی فەرمانگاکان شاد و شوکورین ..
لە هەموو کەمتەرخەمی و کولەمەرگییەک ، ئەبوورین ..
وەک منال ئا ئەکەین بە دوای دەبەیەک نەوتا ..
ئاسایی مانگ بترازێ لە چل و هەفتە بکشێ لە هەشت و حەوتا ..
بتڵە غاز ئامانئەکشێ ..
بە بینینی تانکەر حاڵمان لە دە و
دوای ئەکەوین وەک دەروێش ..
لەسەری بەنزینی شەش سەد و پێنجایدا ، چوار سەعات ئەوەستین ..
تەمەنمان لەو شتانەدا ئەوا و
بە دەربەستین ..
هەندەی هەموو کارگەکانی چین و ئەمانیامان دا بە ئوتومبیلی
کیلەمەتر سفر و
بە جادە وخاوەکانا ، پڕ لە ئەدین ..
شەقاممان هەیە ناوی پڕە ..
بە هەی نەشتەرگەری جوانکاریشەوە ،
هەموومان لووتمان یەک تڕە ..
ئیتر خەریکی چاولەکەرین ..
بەرد بفرێشە ، بەرد ئەفرێشن
نەر بدێشە ، نەر ئەدێشن ..
حاڵی حازر مەدلی خانوو وخاندن و
خانوو دروست کردنەوەی مەدەرنە ..
شەقاڵ و سەقفی مەغریبی ..
دەرمانخانە و چێشتخانە ..

لەگەڵ سەروپەخانە ..
نیوەمان بفەوتێ ، نیوەکەی تر خەریکی گار و هەلکەکردنن
وەک دەواجن ..
ئەوانەی باسی شەش و بەرگری ئەکەن ،
سوک و ڕیسوا و بێ ڕەواجن ..
بە جووتە سمێ وباڵایەکی مەتر و هەشتاوە ،
ئا ئەکەین جۆرەی موڵیدە ڕاست کەینەوە ..ئەم کەلاوە و ئەو کەلاوە
..
دەعا ئەکەین ئەم مانگەیش وەریگرین ..
گەردنیشیان ئازا ئەکەین ئەگەر پەش وەرگرتن ، بمرین ..
مانگمان لێ ئەکەن بە چل ڕەژ ،
وەک منار ، بە دەنگ ،
بە گیرفانی بەتاڵەوە ،
ئائەکەینەوە بە ماڵەوە ..
پارەی چاپیان لەکردووین بە ئاڵتوونی عیار
بیست و چوار ..
وەک منار تەماشای کەمپانیاکانی بەرپرسان ئەکەین ،
وەک چۆن لە منارێدا تەماشای زەر خەرییەکانی بەدبەنسەرمان ئەکرد
..
ملیارەکانیان ئەژمەرین ..
ئەمەین کەشکەکی تریشیان کەی ..
حەز ئەکەین سەفیەکیان لەگەڵدا بگرین ..
جەرگی هاوەکانمانی پێ ببڕین ..
حەزمان لە دەتەقاندنی یەکتریە ..
حەزمان لەنانبڕینی یەکتریە ..
تەماشای دەریایەک نەوت و ئاسمانە غازی سروشتی ئەکەین و ..
ئائەکەینەوە بە ناو چوار دیواری سارد و سێ ..
لەی هەئەنیشین وەک مریشکی کێ ..
ئەمەین سەعاتەکەیان بە نیو ملیۆن دەلارە
ئەمەین قەمسەرەکەیان بە شەش هەزار دەلارە ..
سەیارەکانیان گولێ بێ ..نەک زیزیکە گولەیان تێگرێ ..
نەک پێپولێ ئاڵپیجییان بە هێدا ..
نەک پەمەکی خوراو ، نارنجکیان پیاکێشێ ..
ئەمەین بەینباخکەیان بە هەزار دەلارە ..
ئەمەین کەشکەکەیان سەسەد ژوورە ..
ئەوەندە ملیار ، نرخی تەیارە ..
ئەوەندە ملیۆن ، نرخی بانیە و

مەلەوانگەکانیان ..
ئەوەندە هەزارن ، ژمارەی حیمایەکانیان ..
جا بە سەعاتە سەد هەزاریی و قەمسەدە پێنج هەزاری و فەلافلە پێنج سەد دیناریيەکەمانەوە ،
هاتکەینەوە بە ماڵەوە ..
دەستئەکەینەوە بە خواردنی ئێکسپایەر و
زاوزێ و یارییە باجێنە ، لە پاڵەوە ..
لەناو داڵانێکی شەدار ..
خەمان مەڵاس ئەدەین ،
وەک منالی بەعار ..
لەو دەڤەرە ، پشیلەیەکی لە نیە ،
چاوی کوێر نەکرابێ ..
کلکی نەبڕا بێ ..
سەگەکمان لا دەست ناکەوێ ،
قاچی نەشکابێ ..
گوێچکەی نەبڕا بێ ..
گوێدرێژەکمان بەردەست نییە ،
بریندار نەکرابێ ..
بەحورمەتیی پێ نەکرابێ ..
پەڕەسلکەیەکمان دەستناکەوێ ،
سەد بەردی تێ نەگیرابێ ..
چڵەکەیەک بە خوێی چەشت دەست ناکەوێ ..
ئیشەیەک ، سەد جێ قەچەقانی ،
لە لەشیا نەچنرابێ ..
درەختە لق و پۆپی نەسوتنرا بێ ..نیە ..
ئاخر ئەو گیاندار و درەختانەن ،
تەوژمی کارەبایان هاگرتووە ..
گاز و نەوتەکەمانیان بردووە ..
زیکزیکەیەکم بینی ، پەنجا تەنکەر
نەفسا و .. هەزاران مەترسە جا ، گازی دابوو بە شانیا و ئەیکرد بەو دیوا ..
بمرێ زیکزیکە ..
بەوخێ زیکزیکە ..
لە ژوورە تاریکەکان ، منا بەخۆو ئەکەین ..
حەزیش لە خاریج و یاپراخی گەامۆو ئەکەین ..
لە نیوەی فیلمدا ، کارەبامان لە ئەکوژنێنەوە و ..
پەش وەخت خەمان ئەکەین بە ژەر جگاوە ،وەک نەخەش ..

هەر زوو لە بیرمان ئەچێتەوە ،
کە یەکەکمان ئەگیرە ..یان ئەکوژرێ ،
ئەچینەوە قاوغەکەی خەمان و
ئەمین مستەحەق بوو ،
خەمان خەش ..
وەک منا بە پەل خەمان ئەدەین بە ئاوا ..
ئیجە و دەریای ناوەاست ، بە چوپ ئەبین ..یان بە مەلە ..
زەربەی زەرمان ئەخنکێین و
بە تەلەفزیۆنکان ئەبین بە هەوالی بە پەلە ..
کە ئەیشپڕینەوە لەو بەحرانە ،
هیچ ووتاتە وەرماناگرێ ، هائەوەستین لەسەرسنووری کانیان ،
مانگ و سا ، ئاقانە ..
بەاستی منا گەلەکی عەجولین ..
ئازاکانمان ئەوانن کە ئەگرین ..
چەندەها مەلای ئازامان هەیە ،
لەسەر مینبەر ئەگرین ..
بە گریانەوە هاوار ئەکەن :
وەاهی ماە ئەناسم ، مانگەکە گەشتیان نەخواردووە ..
ماە ئەناسم ەەژی ژەمە ئەخەن ..
ماە ئەناسم ئەمە مامەستا پارەی چلورەیکم پە نیە بە منا ەەکەم ،
دەی خوایە گیان ئەم ناحەقیە هەنەگری ؟
مامەستای مەکتەبیش هەندکیان ئازان ،
لەبەردەم کامەراکانا ، دەست ئەکەن بە گیرفانیانا ، دوو سەد و
پەنجایەک دەردەنن و
ئەمەن : قەسەم بەخوا .. وەاها بیلا تەها ، هەر ئەوە شک ئەبەم ..
جا ئەگری ..
دەرچووی زانکەی ئازایشمان زەرن ،
بە گریانەوە ئەمەن : وەاهی حەوت ساە زانکەم تەواو کردووە و
بە ئیش و کار
بە مار ..بە مندار ..
دوو جار لە ەەی یەنان خنکاوم و ..
خوا نەیکوشتووم ..ئەوانیش تەر و پە ئەگرین ..
بەنام ئەم گریانەیش تا ادەیەک ەەپەدراوە ..لەو ادەیە تەپەە ،
هەەی سووره و مەلاکان دوور ئەخرەنەوە ..یان ئەگیرەن.. یان سودفە و
تەسادوف ، ئەکوژرەن ..
مامەستاکان ، زیاد لە ادەی ەەپەدراو بگرین ،
فەلاقە ئەکرەن ..ئەگیرەن ..یان بە سەرگوزشتەی خەش خەش ، سووک

ئەکرێن ..
دوای سەعات دوور ،
هەرچی شەقامێ ئەگیرێ بە عەرەبانێ ..
لووتکەی هەرچی شاخ و گردیش هەیە ،
گیراوە بە کەشک و قۆلای شاهانە
یەک جیاوازیمان هەیە لەگەڵ منادا ، ئەویە درێژ ئەکەین ..
دەمەندمان خەی وا نیشان ئەدا لاتێ ..
لاتیشمان وا خەی دەرئەخا قەپاتێ ..

عەمرمان نەمنێ بە ئەم هەموو منادێ سەر سپیە سمێ بابێ ..
عەمرمان نەمنێ بە ئەم هەموو منادێ مەمک زلە سمت خێ ..
جرت و فرتمانێ ،
بە ئوتومبیل و پیادە ،
بە ئەنواع نەخشە و خەیاڵەوە ..
شەڵ لەگەڵ یەکتری ئەکەین..
قەڵەی یەکتری ئەبڕین ..
پەرتی یەکتری ئەشکەنین و
بە بەعزێ پارەی تەبعی دەاوی حەرامەوە ،
ڕا ئەکەینەوە بە ماڵەوە ..
کە ووتیشی : اللە اکبر ..
ڕائەکەین بە دەستنوێژ گرتن ..
هەرچی سەگ و سەگبابیمان کردووە ،
لەگەڵ ئاوی دەستنوێژا ،
بە مەچەکمانا دەتە خوار و
پاکدەبینەوە لە پیسی و بڕیی ..
بەو جۆرە ئەیبەینەوە
بەهەشت و حەفتا حۆری ..
چەن جوانە میللەتە هەمووی منادێ و
زاوزێیش ئەکەن ..
چەن جوانە میللەتە هەموو مەلەتکەن و
کەچی ڕەیش ئەکەن ..
منادی بە دایبی ..
ئاودەستخانە گشتییەکانیان وێران کرد ..
منادی بە عار ..
تا بەنزین گرانتر بێ ، ئوتومبیل زیاتر لە ئەخوەێ ..
تا ئارد و ڕەن گرانتر بن ، زیاتر ئەخەن ..
تا هەژار و ڕیسواتر بن ،

زیاتر دوو گیان ئەبن و ..
بە هەلهەلە و گریانەوە ..
بە بەنج و سیزریانەوە ،
خەستەخانەی ئەهلی جمێی دە ..
ویس چەن جوانە ئەم میللەتە ..
ئەم عیللەتە .

چیرۆک بە منداڵان.. سێ پەپوولە.. و. رەزا شوان

سێ پەپوولەی بچکۆلە و جوان و ڕەنگ جیاواز، سوور و سپی و سەوز، بوون بە هاوڕێ. دەسەزی یەکتری. لە وەرزی بەهاردا، هەموو ڕۆژێک، لە گوڵزارێکی گەورەی گوڵ هەمەڕەنگدا، بە یەکتری دەگەیشتن. لەبەر هەتاوی گەرمدا لەسەر ئەم گوڵ و ئەو گوڵدا دەنیشتنەوە، تەرشیلەی هەڵەیان دەمژی.
ئینجا دەستیان دەگرت و تەرسمایان دەکرد، چاوشارکێ و یاری خۆشیان دەکرد. ئەوارانیش دەگەڕانەوە بە ماڵەکانیان.
ڕۆژێک لە دوای نیوەڕۆدا، کە پەپوولە بچکۆلانەکان لەناو گوڵزارەکەدا یاریان دەکرد، هەورێکی تاریک بەری ئاسمانی گرت، دەستی بە باران بارین کرد. پەپوولەکان فریای ئەوە نەکەوتن کە بگەڕێنەوە بە ماڵەکانیان. چەوون بە لای گوڵەکان، کە تا بارانەکە لەدەکاتەوە داڵدەیان بدەن و تەنەبن.
پەپوولەکان: گوڵەڕۆ سوورە گیان، پەڕەکانت بەمان دەکەیتەوە بەینە ژوورەوە، تا بارانەکە لەدەکاتەوە؟
گوڵەڕۆ سوورە: پەپوولە سوورەکە، تە دەتوانیت بیەیتە ژوورەوە، چونکە ڕەنگەکەت لە ڕەنگی منە. بەڵام سپی و سەوزەکە ناباێت بەنە ژوورەوە.
پەپوولە سوورەکە: گەر ڕە بە هاوڕی سپی و سەوزەکەم نەدایت بەنە ژوورەوە، منیش نایەمە ژوورەوە. لەبەر بارانەکەدا دەبین.
بارانەکە بە خۆتر باری، پەپوولە داماوەکان زیاتر تەبوون. فەین و چوون بە لای گەڵە هەڕیەکی باڵابەرزی

سپی.
پەپوولەکان: گوڵە هەرەی دلڤان، کامەک خەت دەکێتەوە، بەینە ژوورەوە تا بارانەکە دەوەستێت.
گوڵە هەرە: جێگای پەپوولە سپیەکە دەکەمەوە، چونکە ڕەنگەکەی لە ڕەنگی منە. بەڵام پەیستە پەپوولە سوور و سەوزەکە لە دەرەوەدا بمێننەوە.
پەپوولە سپیەکە: گەر پشوازی لە هاوڕێ سوور و سەوزەکەم نەکێیت. منیش نایەمە ژوورەوە، لەبەر بارانەکەدا لەگەڵیاندا دەمێنمەوە، پەمخەشە کە تەبین، نەک لە یەکتری دابڕین.
پەپوولە بچکۆلەکان فڕین و دوورکەوتنەوە، چوون بە لای گوڵە گەزیزەیەکی سەوزی مەیلەو سوور، تا جێگایان بکاتەوە.
پەپوولەکان: گوڵە گەزیزەی جوان و بەنخەش، جێگامان دەکێتەوە بەینە ژوورەوە تا بارانەکە لێدەکاتەوە؟
گوڵە گەزیزە: جێگای پەپوولە سەوزەکە دەکەمەوە، تا ڕادەیەک ڕەنگەکەی لە ڕەنگی من دەچێت. بەڵام پەپوولە سپی و سوورەکە، دەبێت لە دەرەوەدا بمێننەوە.
پەپوولە سەوزەکە: من بە بە هاوڕێکانم نایەمە ژوورە، تەبوونم پێ باشترە، لەوەی لە هاوڕێکانم جیا ببمەوە.
پەپوولەکان فڕین و دوورکەوتنەوە. سەرەای تەبوونیان، پشتی یەکتریان بەرنەدا.
خەر کە لە پشتی پەڵە هەورەکەوە بوو، گوڵی لە هەموو قسەکانی پەپوولە بچکۆلەکان و گوڵەکان بوو. لە دڵسوزی و خۆشەویستی هاوڕێتییان تێگەیشت. بڕیاری لە نەوان هەورەکەوە، بە زەردەخەنەیەکی ناسکەوە، دەموچاوی دەرخست و پاڵی بە هەورەکەوە نا و دووری خستەوە و بارانەکەی وەستاند. تیشکەکانی بە گوڵزارەکە نارد. بە پێکەزەینەی حەوت ڕەنگیش ئاسمانی رازاندەوە.
پەپوولە بچکۆلەکان گەرم بوونەوە و باڵەکانیان وشکبوونەوە، خەمیان ڕەویەوە.
شادی و خۆشی کەوتە دڵیانەوە. دەستیان بە یاری و چاوشارکێ و سەما کرد. پێش خەرئاوابوونیش، گۆرانەوە بە ماڵەکانی خۆیان.
(*) بە کامەک دەستکاریەوە، ئەم چیرۆکەم لە ئینگلیزیەوە وەرگێڕاوە بە کوردی.
چیرۆکەکی فێلکلۆریە. ئەڵمانیا و ئیتاڵیا و چەند ولاتێکی تر، دێدەنێ پاڵی خۆیان.
ئەو مەبەستەی لەم چیرۆکەدایە، مەبەستێکی ڕوشتیە، هاوڕێتی ڕاستەقینە دەخاتە ڕوو، بە تایبەتیش لە کاتی تەنگانەدا.

نەرویج: ۲۰۲۲

پـــــروشەی دەخـشـــی.. عەلـــــی حەمـــەشید

دەخـــــــش بـــــووم بە بینینی
دیمەنی بەفـــــری زســـــتان
ورد ورد پروشـــــەی دەکـــرد
ســـەرنجـــــاکەش بوو لامان
،،،
خەم داپـشی و چوومـــــــــەدەر
بوکـــــــــــــەبەفرینەشم کـــرد
خـــــــــــــەراک و نانە وردەم
بە چەلـــــــــــــکە و کەتر برد
،،،
هەتا توانیم یاریم کـــــــــرد
بەبام پـشە ئەوەی بـــــــــەم
کـــــــــەمەک وەنەم گرت و
چوومەوە ژوورەکـــــــەی خەم
،،،
عەلی حەمـــەشید